

جناب آقای سلیمی مدیر کل محترم دفتر محصولات دانش بنیان و خدمات فنی و مهندسی

"وزارت صنعت، معدن و تجارت"
سازمان توسعه تجارت ایران
شماره ثبت: ۷۶۲۹۱۹۲
تاریخ: ۱۴۰۵/۰۲/۱۲

جناب آقای بابائی سرپرست محترم دفتر آسیای میانه، قفقاز و روسیه

موضوع: گزارش بازدید میدانی و ظرفیت‌های همکاری در بخش دامپروری تاجیکستان
با سلام

احتراما باستحضار می‌رساند براساس برنامه ریزی قبلی در روز چهارشنبه مورخ ۳ اردیبهشت ۱۴۰۵ جلسه‌ای با مدیران حوزه امور دام وزارت کشاورزی جمهوری تاجیکستان، برگزار نموده و متعاقب آن بازدید میدانی از مرکز اصلاح نژاد و تلقیح مصنوعی دام دوشنبه انجام داده و وضعیت موجود، ظرفیت‌ها و نیازهای این بخش را مورد بررسی قرار دادم. جمع‌بندی موارد به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

۱. معرفی مرکز و پروژه‌های در دست اجرا

مرکز مذکور به‌عنوان نهاد تخصصی در حوزه اصلاح نژاد، تلقیح مصنوعی و ارتقای ظرفیت ژنتیکی دام، نقش محوری در توسعه بهره‌وری دامپروری کشور تاجیکستان ایفا می‌نماید. برنامه‌های در دست اقدام این مرکز شامل توسعه مراکز تلقیح مصنوعی، بهبود خدمات فنی، ارتقای زیرساخت‌های نگهداری و انتقال مواد ژنتیکی، و آموزش نیروی انسانی تخصصی می‌باشد.

۲. ارزیابی وضعیت موجود

زیرساخت‌های موجود در حوزه تلقیح مصنوعی و نگهداری مواد ژنتیکی در تاجیکستان در حال حاضر از سطح مطلوب فاصله داشته و نیازمند نوسازی، به‌روزرسانی و تجهیز با فناوری‌های جدید می‌باشد. در این میان، کمبود امکانات تولید و تأمین نیتروژن مایع به‌عنوان یکی از گلوگاه‌های اساسی زنجیره فعالیت، به‌وضوح مشهود بوده و تأثیر مستقیمی بر کارایی و پایداری خدمات تلقیح مصنوعی دارد. از نظر منابع انسانی، اگرچه ظرفیت نیروی متخصص موجود قابل قبول ارزیابی می‌گردد، لیکن به‌منظور ارتقای بهره‌وری و همگامی با استانداردهای روز، نیازمند آموزش‌های تکمیلی و تخصصی است. در عین حال، بازار مصرف خدمات اصلاح نژاد و ارتقای بهره‌وری دام در این کشور روندی رو به رشد داشته و از ظرفیت تقاضای بالقوه قابل توجهی برخوردار است که می‌تواند بستر مناسبی برای توسعه همکاری‌های آتی فراهم آورد.

۳. ظرفیت‌ها و فرصت‌های همکاری برای جمهوری اسلامی ایران

با توجه به نیازهای شناسایی‌شده در جریان بررسی‌های میدانی، بستر مناسبی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی و فنی میان طرفین فراهم است. در این چارچوب، امکان تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات تخصصی مورد نیاز حوزه دامپروری و تلقیح مصنوعی از سوی شرکت‌های ایرانی وجود دارد. همچنین، ظرفیت قابل توجهی برای صادرات دانش فنی، ارائه خدمات آموزشی و انتقال فناوری‌های نوین به منظور ارتقای سطح بهره‌وری این بخش در تاجیکستان مشاهده می‌شود. از سوی دیگر، شرکت‌های ایرانی می‌توانند در قالب ارائه خدمات فنی و مهندسی در زمینه طراحی، تجهیز و بهره‌برداری از مراکز مرتبط نقش‌آفرینی نمایند. علاوه بر این، مشارکت در پروژه‌های مرتبط با توسعه و تکمیل زنجیره ارزش دامپروری از دیگر زمینه‌های مهم همکاری به شمار می‌رود. در نهایت، توسعه همکاری‌های بخش خصوصی دو کشور در حوزه‌های تولید، خدمات و پشتیبانی نیز می‌تواند به‌عنوان یکی از محورهای کلیدی در تعمیق روابط اقتصادی مورد توجه قرار گیرد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

سازمان توسعه تجارت ایران

شماره: ۸۴۳۸۲۲۵
تاریخ: ۱۴۰۲/۷
پیوست: —

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی

در نهایت با عنایت به سهم قابل توجه بخش کشاورزی در اقتصاد تاجیکستان و ضرورت ارتقای بهره‌وری در حوزه دامپروری، توسعه همکاری‌های دوجانبه در این بخش می‌تواند به‌عنوان یکی از محورهای راهبردی برای گسترش صادرات خدمات فنی و مهندسی و همچنین تجهیزات و فناوری‌های ایرانی مورد توجه قرار گیرد. در این راستا، خواهشمند است دستور فرمائید، اطلاع‌رسانی هدفمند و سازمان‌یافته به فعالان بخش خصوصی ایران در حوزه دامپروری و صنایع وابسته انجام پذیرد تا زمینه‌های ورود آنان به این بازار فراهم گردد. همچنین، برنامه‌ریزی برای اعزام و پذیرش هیأت‌های تخصصی و تجاری و برگزاری نشست‌های رودررو (B2B) با طرف‌های تاجیکستانی می‌تواند به تسهیل شکل‌گیری همکاری‌های عملیاتی کمک نماید. علاوه بر این، بررسی و فراهم‌سازی بستر حضور شرکت‌های ایرانی در پروژه‌های مرتبط با اصلاح نژاد و توسعه دامپروری در تاجیکستان، به‌ویژه در قالب ارائه خدمات فنی، تأمین تجهیزات و مشارکت در اجرا، از دیگر اقدامات پیشنهادی در این حوزه می‌باشد.

به منظور تسهیل در ورود، توصیه می‌گردد شرکت‌های ایرانی در گام نخست با طراحی و برگزاری دوره‌های آموزشی هدفمند برای مدیران، کارشناسان و فعالان حوزه اصلاح نژاد دام در تاجیکستان، نسبت به انتقال دانش پایه و معرفی توانمندی‌ها و فناوری‌های خود اقدام نمایند. این رویکرد ضمن ایجاد شناخت و اعتماد اولیه، می‌تواند به‌عنوان نقطه ورود کم‌هزینه و مؤثر به بازار تلقی شده و زمینه‌ساز توسعه همکاری‌های گسترده‌تر در مراحل بعدی گردد.

محمد علی امیرفخریان

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

رونوشت:

- جناب آقای صالحی مشاور و قائم مقام محترم سازمان جهت استحضار
- جناب آقای پیلتن مشاور محترم رئیس کل سازمان در امور بین الملل و مسئول محترم امور رایزنان جهت استحضار

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

گزارش اقدامات انجام شده، در چارچوب برنامه مقاومت سازی اقتصاد ملی

(رایزن بازرگانی ج.ا.ایران در تاجیکستان)

مقدمه و مأموریت

در اجرای ابلاغیه مورخ ۲۵/۱۲/۱۴۰۴ به عنوان نماینده تام الاختیار وزارت/سازمان متبوع در کشور تاجیکستان و در چارچوب بند ۱۸ تصویب نامه شماره ۵۰۹۸۳/ت/۶۵۳۵۵ هـ مورخ ۱۲/۱۲/۱۴۰۴ هیأت محترم وزیران در خصوص برنامه مقاومت سازی اقتصاد ملی در شرایط اضطرار، مأموریت شناسایی مسیرهای جایگزین تأمین کالاهای اساسی، دارو و مواد اولیه و تسهیل روابط تجاری و ترانزیتی، مجموعه اقدامات این رایزنی در خصوص موارد اجرایی، میدانی، سیاستی و بین دولتی با رویکرد مدیریت بحران و ارتقاء تاب آوری زنجیره تأمین کشور بشرح زیر تقدیم میگردد.

۱. برنامه ریزی و طراحی رویکرد عملیاتی

در ابتدای مأموریت، برنامه ای جامع تدوین و به اجرا گذاشته شد که بر تأمین ترکیبی کالا با تکیه بر ظرفیت های داخلی، منطقه ای و ترانزیتی استوار بود. در این چارچوب، اولویت بندی تأمین کالاهای اساسی، دارو و مواد اولیه به عنوان محور اصلی اقدام مدنظر قرار گرفت. همچنین، به منظور بهره گیری از ظرفیت های غیردولتی، فعال سازی بخش خصوصی و اتاق های مشترک بازرگانی در دستور کار قرار گرفت.

از سوی دیگر، شناسایی و پایش مستمر کریدورهای ترانزیتی منطقه ای به عنوان یکی از الزامات تسهیل تجارت و تأمین کالا دنبال شد و در همین راستا، توسعه سازوکارهای تهاتر به عنوان یکی از ابزارهای مؤثر در شرایط محدودیت های تجاری مورد توجه قرار گرفت. علاوه بر این، به منظور ارتقای نظارت و تصمیم گیری به هنگام، نظام گزارش دهی روزانه و هفتگی مستقر گردید. در نهایت، برنامه اقدام مرحله ای مشتمل بر اقدامات فوری، عملیاتی و راهبردی طراحی و مبنای اجرا قرار گرفت.

۲. اقدامات اجرایی و میدانی

۲.۱. تعاملات حاکمیتی و نهادی

• نشست با وزارت اقتصاد و توسعه تجارت تاجیکستان :

در چارچوب تعاملات دوجانبه و با هدف تعمیق همکاری های اقتصادی، نشستی با وزارت اقتصاد و توسعه تجارت تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست، ضمن بررسی راهکارهای تقویت کریدورهای ترانزیتی و امکان اعمال تعرفه های ترجیحی، بر ضرورت ارتقاء سطح روابط اقتصادی دو کشور از مبادلات سنتی به همکاری های ساختاری و مبتنی بر پروژه های مشترک تأکید شد.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

همچنین، طرف تاجیکی نگرانی خود را نسبت به محدود شدن برخی کریدورهای حمل و نقل منطقه‌ای مطرح نمود که در این خصوص، تبادل نظر در زمینه مسیرهای جایگزین و تقویت همکاری‌های ترانزیتی صورت پذیرفت. در ادامه، به منظور تسریع در پیگیری توافقات و افزایش اثربخشی تعاملات، بر معرفی نمایندگان مشخص از سوی طرفین تأکید گردید. (گزارش این نشست طی نامه شماره ۸۳۳۶۳۶۷ به سازمان ارسال شده است)

• نشست با مدیر امور بین الملل وزارت کشاورزی

در راستای توسعه همکاری‌های بخش کشاورزی و ارتقاء امنیت غذایی میان دو کشور، نشستی با مدیر امور بین الملل وزارت کشاورزی و معاون سیاست‌گذاری کشاورزی تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست، بر فعال‌سازی گروه کاری مشترک کشاورزی به منظور تقویت همکاری‌ها و ایجاد سازوکارهای پایدار برای تأمین امنیت غذا میان دو کشور تأکید شد.

همچنین، موضوع تشکیل گروه‌های کاری تخصصی در حوزه تأمین نهاده‌های دام و طیور، واکسن و داروهای مرتبط مورد بررسی قرار گرفت و طرفین بر ضرورت هم‌افزایی در این زمینه توافق نمودند.

در ادامه، ظرفیت‌های بخش کشاورزی تاجیکستان مورد شناسایی و بررسی قرار گرفت و امکان بهره‌گیری از زیرساخت‌های موجود از جمله پایانه‌های صادراتی به منظور ارتقاء امنیت غذایی و تسهیل تبادلات کشاورزی دو کشور مورد توجه قرار گرفت.

همچنین، برنامه‌ریزی برای بازدید از مراکز علمی و تحقیقاتی از جمله آکادمی علوم کشاورزی، مرکز دیجیتال و نوآوری کشاورزی و مؤسسه اصلاح نژاد دام سبک و سنگین و همچنین برگزاری نشست با مدیران این مراکز در دستور کار قرار گرفت.

• نشست با آژانس صادرات تاجیکستان:

در ادامه تعاملات نهادی و با هدف توسعه همکاری‌های تجاری و تسهیل تأمین کالا، نشستی با آژانس صادرات تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست، طرف تاجیکی آمادگی خود را برای تأمین بخشی از کالاهای مورد نیاز اعلام نمود و در همین راستا، مقرر شد فهرستی از تولیدکنندگان پنبه تاجیکستان به منظور بررسی زمینه‌های همکاری ارائه گردد.

همچنین، پیشنهاد ایجاد نمایندگی این آژانس و نیز شرکت دولتی تاج‌اگروپروم در تهران به منظور تسهیل ارتباطات تجاری و تسریع در فرآیندهای هماهنگی مطرح شد. از دیگر محورهای مورد بحث، درخواست طرف تاجیکی برای کاهش تعرفه تجاری پنبه در راستای افزایش حجم مبادلات دوجانبه بود.

سازمان توسعه تجارت ایران

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

علاوه بر این، ایجاد پایانه لجستیکی مشترک، به ویژه در حوزه محصولات کشاورزی، به عنوان یکی از زیرساخت‌های کلیدی برای بهبود جابه‌جایی کالا و ارتقاء کارایی زنجیره تأمین میان دو کشور مورد تأکید قرار گرفت. (گزارش این نشست طی نامه شماره ۸۳۳۴۹۳۱ به سازمان ارسال شده است)

• نشست با اتاق بازرگانی تاجیکستان:

در راستای تقویت همکاری‌های بخش خصوصی و توسعه مراودات اقتصادی دوجانبه، نشستی با اتاق بازرگانی تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست، بر ضرورت تبادل نظام‌مند اطلاعات فعالان اقتصادی دو کشور به عنوان پیش‌نیاز توسعه همکاری‌ها تأکید شد و توافق گردید جلسات مشترک به صورت مستمر برگزار شود.

همچنین، پیشنهاد تشکیل «میز ایران» در ساختار اتاق بازرگانی تاجیکستان به منظور تمرکز بر پیگیری امور مرتبط با همکاری‌های دوجانبه مطرح و مورد استقبال قرار گرفت. در ادامه، تدوین برنامه عملیاتی مشخص برای توسعه روابط اقتصادی میان دو کشور در دستور کار قرار گرفت و بر افزایش کمی و کیفی رویدادهای تجاری به عنوان ابزار تسهیل ارتباطات فعالان اقتصادی تأکید شد.

از دیگر محورهای مورد توافق، فعال‌سازی شورای کارآفرینان دو کشور و برگزاری نشست‌های تخصصی با هدف شناسایی و تأمین نیازهای متقابل در حوزه‌های مختلف اقتصادی بود. (گزارش این نشست طی نامه شماره ۸۳۳۰۶۷۷ به سازمان ارسال شده است)

• نشست های جداگانه با کمیته سرمایه‌گذاری و وزارت کار:

در راستای بررسی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری و تسهیل حضور فعالان اقتصادی دو کشور، نشست های جداگانه ای با کمیته سرمایه‌گذاری و وزارت کار تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست ها، مقررات حاکم بر سرمایه‌گذاری خارجی و ابزارهای موجود برای پوشش ریسک سرمایه‌گذاران مورد بررسی قرار گرفت.

همچنین، درخواست معرفی فعالان اقتصادی به ویژه در حوزه‌های غذا و دارو به عنوان بخش‌های اولویت‌دار همکاری‌های دوجانبه مطرح شد. در ادامه، تبادل اطلاعات در خصوص قوانین مرتبط با تجارت و سرمایه‌گذاری و نیز ضوابط ثبت شرکت در تاجیکستان از سوی طرف تاجیکی صورت پذیرفت و مقرر گردید مستندات مربوطه در اختیار طرف ایرانی قرار گیرد.

۲.۲. حمل‌ونقل و ترانزیت

در چارچوب مأموریت‌های محوله و با هدف رفع موانع لجستیکی و تسهیل جریان ترانزیت کالا میان دو کشور، مجموعه‌ای از اقدامات میدانی، نهادی و کارشناسی در حوزه حمل‌ونقل انجام پذیرفت.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

در همین راستا، پیگیری مشکلات اقامت رانندگان ایرانی در تاجیکستان در دستور کار قرار گرفت که از جمله مهم‌ترین چالش‌ها، محدودیت ۱۵ روزه اقامت و اعمال جریمه روزانه ۷۰ دلاری برای رانندگان مورد بررسی و پیگیری قرار گرفت. (گزارش طی نامه شماره ۸۳۳۴۹۴۰ ارسال شده است)

همچنین، احصاء چالش‌های ساختاری در زنجیره ترانزیت شامل تأخیر در صدور و تبادل اسناد حمل، ضعف زیرساخت‌های مرزی و ناهماهنگی در فرآیندهای تخلیه و ترخیص کالا مورد شناسایی و مستندسازی قرار گرفت.

در همین چارچوب، بازدید میدانی از پایانه بین‌المللی ۱۰۱ دوشنبه و پایانه دهقان بازار انجام شد و طی آن مذاکرات مستقیم با رانندگان ایرانی به منظور دریافت مسائل و مشکلات جاری صورت پذیرفت.

از سوی دیگر، جلسات متعدد با وزارت حمل و نقل تاجیکستان و همچنین سفارت جمهوری اسلامی ایران در دوشنبه برگزار گردید که در آن موضوعات مرتبط با رفع مشکلات رانندگان ایرانی و فعال‌سازی کریدور شرق با پیشنهاد رایزن بازرگانی مورد بحث قرار گرفت. در این بین بنا به پیشنهاد رایزن بازرگانی نشست تخصصی حمل و نقل بین سفیر محترم و وزیر محترم نقلیات برگزار شد.

در ادامه، نشست رایزن بازرگانی با بخش ترانسپورت و امور بین‌الملل وزارت نقلیات تاجیکستان برگزار و راهکارهای عملیاتی برای بهبود همکاری‌های ترانزیتی و رفع موانع اجرایی مورد بررسی قرار گرفت.

در نهایت، پیشنهاد تشکیل کارگروه مشترک ترانزیتی به منظور هماهنگی مستمر، حل و فصل مسائل عملیاتی و ارتقاء بهره‌وری کریدورهای حمل و نقل منطقه‌ای ارائه و پیگیری گردید. (گزارش طی نامه شماره ۸۳۲۶۵۵۵ به سازمان ارسال شده است)

۲.۳. اقدامات میدانی و اطلاعاتی

در راستای اجرای مأموریت محوله و با هدف ارتقاء شناخت میدانی از وضعیت تأمین، توزیع و لجستیک کالاهای اساسی، مجموعه‌ای از اقدامات میدانی و اطلاعاتی در کشور تاجیکستان انجام پذیرفت.

در همین چارچوب، بازدیدهای میدانی از بازارهای عمده‌فروشی کالاهای اساسی و مراکز اصلی عرضه مواد غذایی از جمله بازارهای مهرگان، فراوان، دهقان بازار و سخاوت که در حوزه فروش و توزیع اقلام غذایی فعال می‌باشند، صورت گرفت. همچنین، بازدید از پایانه‌های بار ۱۰۱ و دیپرازین به عنوان بخش‌های مهم زیرساخت لجستیکی و حمل و نقل کالا انجام شد.

از سوی دیگر، جلسات مستمر با بازرگانان و فعالان اقتصادی دو کشور برگزار گردید که در آن مسائل مرتبط با تأمین کالا، مسیرهای تجاری و موانع اجرایی مورد بررسی قرار گرفت.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

در ادامه، ایجاد بانک اطلاعاتی از تأمین‌کنندگان کالاهای اساسی و فعالان اقتصادی مرتبط در دستور کار قرار گرفت تا به‌عنوان ابزار پشتیبان تصمیم‌سازی و تسهیل تأمین پایدار کالا مورد استفاده قرار گیرد.

همچنین، رصد عملیاتی زنجیره تأمین و لجستیک با هدف شناسایی گلوگاه‌ها، بهبود کارایی مسیرهای تأمین و شبکه توزیع در شرایط مختلف به‌صورت مستمر انجام پذیرفت.

۲.۴. اقدامات سیاستی و راهبردی:

در راستای ایفای نقش تحلیلی و پشتیبان تصمیم‌سازی در حوزه مدیریت زنجیره تأمین و ارتقاء تاب‌آوری اقتصادی کشور، با توجه به تحولات اخیر منطقه‌ای و ضرورت مدیریت فعال جریان تجارت خارجی، استقرار رویکرد تأمین ترکیبی (داخلی، منطقه‌ای و ترانزیتی) مورد توجه قرار گرفت. در این چارچوب، نقش تاجیکستان به‌عنوان حلقه واسط در تأمین کالا از آسیای مرکزی و چین از طریق افغانستان، و ظرفیت این کشور در ارتقاء امنیت تأمین کالا در شرایط ویژه مورد ارزیابی قرار گرفت.

همچنین اقلام دارای مزیت نسبی از جمله پنبه، آلومینیوم و برخی محصولات کشاورزی شناسایی و مذاکرات اولیه با عرضه‌کنندگان انجام شد و امکان‌سنجی بهره‌گیری از مسیرهای این کشور برای تأمین دارو و تجهیزات پزشکی از مبادی آسیایی در دستور پیگیری قرار گرفت.

در بخش دیگری، عملیاتی‌سازی تدریجی سازوکار تهاتر به‌عنوان یکی از محورهای سیاستی مورد تأکید قرار گرفت و مذاکرات اولیه در این خصوص آغاز شد، هرچند به دلیل عدم آشنایی کافی برخی طرف‌های ذی‌ربط با سازوکارهای اجرایی، تاکنون نتیجه ملموسی حاصل نگردیده است.

از منظر مدیریت شبکه ترانزیتی، کریدور ایران-ترکمنستان-ازبکستان-تاجیکستان به‌عنوان ستون اصلی اتصال منطقه‌ای تثبیت گردید و چالش‌های آن از جمله زمان ترانزیت و تشریفات مرزی احصاء و به مراجع ذی‌ربط منعکس شد. همچنین مسیرهای جایگزین از جمله مسیر چین از طریق افغانستان نیز به‌صورت اولیه مورد بررسی قرار گرفت.

با توجه به شرایط خاص ناشی از تعطیلات نوروزی در تاجیکستان، رصد مستمر وضعیت عملیاتی مرزها و گمرکات از طریق شبکه فعالان حوزه حمل‌ونقل و تجارت در دستور کار قرار گرفت.

در ادامه، در گزارش‌های تفصیلی ارسالی طی مکاتبات شماره ۸۳۲۰۱۷۴ و ۸۳۲۰۱۷۳، مجموعه‌ای از پیشنهادات سیاستی و عملیاتی در خصوص تقویت کریدورهای شمال و شرق ایران ارائه گردید که شامل فعال‌سازی کریدور اضطراری شرق (چین/آسیای مرکزی-افغانستان-ایران)، تقویت کریدورهای شمالی از طریق دریای خزر، توسعه حمل‌ونقل ترکیبی، بهره‌گیری هدفمند از مسیرهای جایگزین و اعمال مشوق‌های گمرکی و ترانزیتی می‌باشد.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

همچنین بر ضرورت ایجاد سازوکارهای بیمه‌ای و تضمین امنیت حمل، مدیریت فعال بازار داخلی، تنوع‌بخشی به مبادی وارداتی و توسعه ظرفیت صادرات انرژی از مسیرهای ریلی تأکید شده است.

در راستای توسعه همکاری‌های تجاری و تسهیل مبادلات دوجانبه، موضوع برقراری و گسترش تعرفه‌های ترجیحی میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تاجیکستان به صورت مشخص در دستور کار مذاکرات قرار گرفته است. در این چارچوب، ضمن طرح موضوع در سطوح مختلف حاکمیتی و اقتصادی، امکان‌سنجی کاهش یا حذف تعرفه‌های گمرکی برای اقلام منتخب صادراتی و وارداتی میان دو کشور مورد بررسی قرار گرفته است. این اقدام با هدف افزایش صرفه اقتصادی مسیرهای ترانزیتی، ارتقاء رقابت‌پذیری کالاهای ایرانی و تاجیکستانی در بازار متقابل و نیز تسهیل جریان پایدار تجارت دوجانبه دنبال می‌شود. پیگیری‌های کارشناسی و نهادی در خصوص تدوین فهرست کالاهای مشمول و چارچوب اجرایی توافقات ترجیحی در دست اقدام می‌باشد.

در نهایت، طراحی نظام رصد روزانه تجارت و زنجیره تأمین و استمرار پایش بازار و ارائه گزارش‌های تحلیلی منظم، به عنوان ابزار پشتیبان تصمیم‌گیری سریع و دقیق در شرایط متغیر منطقه‌ای در دستور کار قرار دارد.

۲.۵. دیپلماسی اقتصادی

• نشست با معاون مدیر کل سیاست گذاری کشاورزی وزارت کشاورزی تاجیکستان:

در چارچوب سیاست‌های توسعه همکاری‌های دوجانبه در بخش کشاورزی و با هدف ارتقاء سطح امنیت غذایی میان دو کشور، نشستی با معاون سیاست‌گذاری کشاورزی تاجیکستان برگزار گردید. در این نشست، بر ضرورت فعال‌سازی سازوکار گروه کاری مشترک کشاورزی به عنوان بستر نهادمند همکاری‌ها و ایجاد ساختارهای پایدار در حوزه تأمین امنیت غذایی تأکید شد.

همچنین، موضوع تشکیل کارگروه‌های تخصصی در حوزه تأمین نهاده‌های مورد نیاز دام و طیور، واکسن و داروهای مرتبط مورد بررسی قرار گرفت و طرفین بر لزوم تقویت هماهنگی‌های مستمر و هم‌افزایی عملیاتی در این زمینه توافق نمودند.

در ادامه، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بخش کشاورزی تاجیکستان مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت و امکان استفاده از زیرساخت‌های موجود، از جمله پایانه‌های صادراتی، به منظور ارتقاء امنیت غذایی و تسهیل و تسریع تبادلات محصولات کشاورزی میان دو کشور مورد تأکید قرار گرفت.

• نشست با مدیران وزارت نقلیات

• نشست با مدیران وزارت توسعه اقتصاد و تجارت

توضیحات کامل در بالا اشاره شده است

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

۳. دستاوردها و نتایج کلیدی

۳.۱. اقدامات عملیاتی در حوزه تأمین کالا و پشتیبانی از زنجیره تأمین کشور

در راستای اجرای رویکرد تأمین ترکیبی و تقویت تاب‌آوری اقتصادی کشور، مجموعه‌ای از اقدامات عملیاتی و پروژه‌محور در حوزه تأمین کالا و مواد اولیه مورد نیاز کشور در دستور کار قرار گرفت.

در این چارچوب، تعریف و پیگیری پروژه تأمین مواد اولیه مورد نیاز یک کارخانه کنتورسازی از طریق ظرفیت‌های تأمین‌کنندگان منطقه‌ای و فعالان اقتصادی تاجیکستان انجام شد و مذاکرات اولیه با طرف‌های ذی‌ربط جهت شناسایی منابع تأمین و مسیرهای لجستیکی مرتبط صورت پذیرفت.

همچنین، با توجه به ضرورت مدیریت ناترازی انرژی و افزایش تقاضا در دوره‌های اوج مصرف، موضوع تأمین موتور برق و تجهیزات تولید برق اضطراری از مسیرهای منطقه‌ای به‌عنوان یکی از محورهای تأمین فوری (به‌صورت مطالعه مورد) مورد بررسی و پیگیری قرار گرفت تا امکان تقویت پایداری انرژی در شرایط پیک مصرف و کاهش آسیب‌پذیری زیرساختی فراهم گردد. نتیجه امکان اجرای این مهم از این مسیر با هزینه منطقی و کاهش زمان می باشد.

در ادامه، با توجه به ملاحظات مرتبط با تهدیدات احتمالی و ضرورت کاهش آسیب‌پذیری زنجیره تأمین در شرایط بحران، تنوع‌بخشی به مبادی تأمین و ایجاد مسیرهای جایگزین وارداتی به‌عنوان یک رویکرد پشتیبان در اولویت قرار گرفت. در این راستا، اتصال و هم‌افزایی میان فعالان حوزه حمل‌ونقل ریلی، جاده‌ای و ترکیبی در ایران و تاجیکستان برقرار شد که نتیجه آن، کاهش زمان حمل‌ونقل در مسیرهای جاده‌ای بوده، هرچند این بهبود با افزایش نسبی هزینه‌های لجستیکی همراه می باشد.

همچنین، پیش‌بینی تأمین اقلام اساسی و نهاده‌های دامی با بهره‌گیری از ظرفیت فعالان اقتصادی و تأمین‌کنندگان تاجیکی در دستور کار قرار گرفت و زمینه‌های همکاری عملیاتی در این حوزه شناسایی و پیگیری شد.

۳.۲. کاهش زمان و هزینه ترانزیت:

در راستای بهبود کارایی زنجیره حمل‌ونقل و کاهش هزینه‌های عملیاتی، اقدامات مؤثری در جهت کاهش زمان توقف ناوگان ایرانی در کشور تاجیکستان از بیش از یک ماه به حدود ۷ روز به اجرا درآمد.

همچنین، فرآیند اصلاح نظام اقامت و جریمه رانندگان در دستور کار قرار گرفته و پیگیری‌های لازم برای ساماندهی و بهینه‌سازی مقررات مربوطه آغاز شده است.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

از سوی دیگر، با هدف روان سازی جریان عبور ناوگان و کاهش گلوگاه های مرزی، اقدامات لازم برای بهبود گردش عملیات در پایانه ها انجام شده که منجر به ارتقاء نسبی سرعت تردد ناوگان گردیده است.

در ادامه، موضوع عدم اجرای دقیق مفاد تفاهم نامه لغو روادید نیز به مراجع ذی ربط منعکس گردید؛ به گونه ای که گزارش های میدانی حاکی از اعمال رویه های سلیقه ای در برخی مبادی مرزی و همچنین محدود سازی عملی لغو روادید برای رانندگان تاجیکی به دوره های سه ماهه می باشد که این امر نیازمند هماهنگی و اصلاح رویه های اجرایی در سطح مرزی ارزیابی شده است.

۳.۳. آزادسازی ظرفیت لجستیکی

در راستای رفع موانع عملیاتی و افزایش کارایی جریان حمل و نقل، اقدامات مؤثری برای آزادسازی ظرفیت های لجستیکی و تسهیل عبور و مرور ناوگان تجاری به اجرا درآمد.

در این چارچوب، مشکل توقف بیش از ۵۶ دستگاه کامیون در خاک تاجیکستان برطرف گردید و فرآیند بازگشت و ادامه فعالیت ناوگان مذکور تسهیل شد.

همچنین، مسائل و محدودیت های عملیاتی مربوط به ۷ تاجر فعال در حوزه حمل و نقل ریلی (واگنی) مورد پیگیری قرار گرفت و موانع موجود در مسیر فعالیت آنان رفع گردید.

در ادامه، اقدامات لازم به منظور تسهیل جریان عبور کالا در مسیرهای تجاری و کاهش وقفه های لجستیکی انجام شد که منجر به روان سازی نسبی تردد کالا گردید.

از سوی دیگر، با هدف تسریع در فرآیندهای اجرایی، تسهیل در صدور اسناد مورد نیاز حمل و نقل در دستور کار قرار گرفت که این امر به تسریع خروج ناوگان حمل و نقل زمینی از تاجیکستان و بهبود چرخه بازگشت ناوگان منجر شد.

۳.۴. رفع اختلالات زنجیره تأمین

در راستای صیانت از پایداری زنجیره تأمین و کاهش موانع تجاری میان دو کشور، مجموعه ای از پیگیری های اجرایی و هماهنگی های بین دستگاهی انجام شد.

در این چارچوب، مشکل عدم تحویل بار متعلق به یکی از تاجر تاجیکستانی در بندرعباس رسیدگی شد و اقدامات لازم برای رفع موانع اجرایی آن در دستور کار قرار گرفت. همچنین، با هدف تقویت ثبات مبادلات تجاری، موضوع کاهش ریسک های اعتباری در تجارت دوجانبه مورد توجه و پیگیری قرار گرفت.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

از سوی دیگر، موضوع خروج محموله شکر دولتی تاجیکستان از مرز سرخس به صورت مستمر پیگیری گردید، لیکن علی‌رغم اقدامات و رایزنی‌های انجام‌شده، تاکنون نتیجه عملی حاصل نشده و موضوع در دست پیگیری می‌باشد. همچنین، مشکلات و موانع عملیاتی مربوط به ۴ تاجر تاجیکستانی در داخل کشور نیز شناسایی و به مراجع ذی‌ربط منعکس گردید و پیگیری‌های لازم در جهت رفع موانع موجود صورت پذیرفته است.

۳.۵. آغاز اصلاحات ساختاری ترانزیت

در راستای ارتقاء کارآمدی نظام حمل‌ونقل و عبور از رویکردهای مقطعی به اصلاحات پایدار، موضوعات مرتبط با اقامت و جریمه رانندگان به سطح مذاکرات بین‌دولتی ارتقاء یافته و در دستور کار رایزنی‌های رسمی میان طرفین قرار گرفته است. همچنین، روند بازرگاری در رویه‌ها و سازوکارهای حمل‌ونقل بین‌المللی به منظور شناسایی گلوگاه‌های اجرایی و اصلاح فرآیندهای موجود آغاز گردیده است. در این چارچوب، رویکرد کلی از حل‌وفصل موردی مشکلات به سمت اصلاحات ساختاری و پایدار در نظام ترانزیت و لجستیک تغییر یافته و مبنای اقدامات آتی قرار گرفته است.

۳.۶. تقویت شبکه عملیاتی منطقه‌ای

در راستای ارتقاء هم‌افزایی منطقه‌ای و بهبود کارآمدی زنجیره تأمین، اقدامات لازم برای تقویت شبکه عملیاتی میان ایران و تاجیکستان به اجرا درآمد. در این چارچوب، زمینه‌های لازم برای فعال‌سازی و توسعه ارتباط میان بخش خصوصی و نهادهای رسمی دو کشور فراهم گردید تا نقش‌آفرینی مؤثرتر بازیگران اقتصادی در فرآیندهای لجستیکی و تجاری محقق شود. همچنین، ارتباط میان فعالان حوزه لجستیک دو کشور با هدف بهره‌گیری از تجربیات عملیاتی و تسهیل انتقال کالا در مسیرهای ایران-آسیای مرکزی-چین برقرار و تقویت گردید. از سوی دیگر، ایجاد و تقویت جریان تبادل اطلاعات میدانی به عنوان یکی از الزامات تصمیم‌سازی دقیق در حوزه ترانزیت در دستور کار قرار گرفت.

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

در نهایت، با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی تاجیکستان، تلاش‌ها در جهت تثبیت و تقویت نقش این کشور در کریدور شرق به عنوان یکی از محورهای اصلی ترانزیتی منطقه‌ای استمرار یافته است.

۴. چالش‌ها و موانع باقی مانده

با وجود اقدامات انجام شده در حوزه‌های ترانزیت، لجستیک و دیپلماسی اقتصادی، همچنان برخی چالش‌ها و محدودیت‌های ساختاری در مسیر توسعه همکاری‌های تجاری و ترانزیتی میان دو کشور وجود دارد که نیازمند پیگیری و اصلاحات تکمیلی می‌باشد.

در این چارچوب، ناهماهنگی در نظام اقامت و تردد رانندگان به عنوان یکی از موانع مؤثر بر روان سازی جریان حمل و نقل بین‌المللی همچنان به صورت کامل مرتفع نگردیده است.

همچنین، ضعف زیرساخت‌های لجستیکی و مرزی، از جمله ظرفیت‌های تخلیه، بارگیری و تشریفات گمرکی، از عوامل محدودکننده در افزایش سرعت و کارایی زنجیره ترانزیت محسوب می‌شود.

نبود سازوکار مشترک پایدار در حوزه حمل و نقل بین دو کشور نیز موجب شده هماهنگی‌های عملیاتی بیشتر به صورت موردی و مقطعی انجام شود که این امر کارایی بلندمدت را کاهش می‌دهد.

از سوی دیگر، فقدان بانک اطلاعاتی رسمی و یکپارچه از فعالان اقتصادی و ظرفیت‌های لجستیکی، فرآیند تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی هدفمند را با محدودیت مواجه ساخته است.

همچنین، ناپایداری برخی مسیرهای ترانزیتی و تغییرپذیری شرایط عملیاتی در کریدورهای منطقه‌ای، به عنوان یک ریسک ساختاری در زنجیره تأمین مطرح بوده و نیازمند مدیریت فعال و مستمر است.

۵. برنامه اقدامات آتی

۵.۱. اصلاحات حمل و نقلی:

در راستای ارتقاء کارآمدی نظام حمل و نقل بین‌المللی و تسهیل تردد ناوگان تجاری میان دو کشور، پیگیری و نهایی‌سازی توافقات مرتبط با اقامت و تردد رانندگان در دستور کار قرار گرفته است. این اقدام با هدف کاهش موانع اجرایی، افزایش سرعت گردش ناوگان و یکسان‌سازی رویه‌های مرزی دنبال می‌شود.

سازمان توسعه تجارت ایران

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

همچنین، ایجاد نظام متوازن و هماهنگ ناوگان حمل و نقل میان دو کشور به عنوان یکی از محورهای اصلاحات ساختاری مورد توجه قرار گرفته که هدف آن، بهینه سازی ظرفیت های موجود، کاهش عدم تعادل در بهره برداری از ناوگان و افزایش بهره وری در جابه جایی کالا در کریدورهای مشترک می باشد.

۵.۲. توسعه کریدورهای جایگزین

در راستای کاهش وابستگی به مسیرهای محدود ترانزیتی و افزایش تاب آوری شبکه تأمین کشور، توسعه و فعال سازی کریدورهای جایگزین در محورهای شرق و شمال در دستور کار قرار گرفته است. این اقدام با هدف تنوع بخشی به مسیرهای حمل و نقل و ارتقاء انعطاف پذیری زنجیره تأمین دنبال می شود.

همچنین، به منظور ارزیابی عملیاتی و سنجش ظرفیت های واقعی مسیرهای جدید، اجرای حمل های آزمایشی در کریدورهای جایگزین برنامه ریزی و عملیاتی گردیده است تا امکان شناسایی گلوگاه ها، هزینه ها و زمان واقعی ترانزیت در شرایط میدانی فراهم شود.

۵.۳. مالی و توسعه تهاتر

در راستای تنوع بخشی به سازوکارهای مبادلات تجاری و کاهش وابستگی به تبادلات صرفاً مالی، توسعه نظام تهاتر به عنوان یکی از ابزارهای مکمل در دستور کار قرار گرفته است.

در این چارچوب، مکاتبات لازم با هدف شناسایی اقلام قابل مبادله متقابل میان دو کشور و ایجاد چارچوب اجرایی برای تسهیل تبادلات غیرنقدی انجام شده است.

همچنین، اجرای پایلوت عملیاتی تهاتر به منظور آزمون سازوکارهای اجرایی، ارزیابی ظرفیت های واقعی طرفین و شناسایی چالش های احتمالی در فرآیند مبادله کالا با کالا در دستور اقدام قرار گرفته است.

در چارچوب توسعه سازوکارهای مالی غیرمستقیم و تسهیل مبادلات تجاری دوجانبه، مکاتباتی در خصوص بهره گیری از ظرفیت تهاتر و همچنین استفاده از ارز حاصل از صادرات به تاجیکستان جهت تأمین واردات از این کشور انجام شده است.

در همین راستا، پیگیری های لازم به منظور تبیین سازوکار اجرایی، رفع موانع احتمالی و ایجاد بسترهای عملیاتی برای استفاده بهینه از منابع ارزی و کالایی در دستور کار قرار خواهد داشت.

سازمان توسعه تجارت ایران

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

۵.۴. نظام اطلاعاتی

در راستای ارتقاء کیفیت تصمیم‌سازی و بهبود مدیریت زنجیره تأمین و تجارت خارجی، ایجاد بانک داده جامع از فعالان اقتصادی، شرکت‌های حمل‌ونقل و ظرفیت‌های لجستیکی دو کشور در دستور کار قرار گرفته است. این اقدام با هدف تجمیع، ساماندهی و به‌روزرسانی اطلاعات مورد نیاز برای تسهیل تعاملات تجاری و عملیاتی دنبال می‌شود.

همچنین، استقرار نظام رصد روزانه تجارت و حمل‌ونقل به‌منظور پایش مستمر وضعیت جریان کالا، شناسایی به‌موقع اختلالات و ارائه گزارش‌های تحلیلی برای تصمیم‌گیری سریع و مؤثر در سطوح اجرایی و سیاستی در حال پیاده‌سازی می‌باشد.

۵.۵. ارتقاء نظام تعرفه‌ای و توسعه همکاری‌های ترجیحی تجاری

در ادامه روند توسعه همکاری‌های تجاری و تسهیل مبادلات دوجانبه، پیگیری‌های آتی در خصوص برقراری و عملیاتی‌سازی تعرفه‌های ترجیحی میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تاجیکستان در دستور کار قرار دارد. این پیگیری‌ها شامل هماهنگی‌های مستمر با دستگاه‌های ذی‌ربط، نهایی‌سازی فهرست اقلام اولویت‌دار برای شمول در توافقات ترجیحی و تکمیل پیش‌نویس چارچوب اجرایی همکاری‌های گمرکی می‌باشد.

۶. جمع‌بندی

در اجرای مأموریت محوله در چارچوب برنامه مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و توسعه کریدورهای ترانزیتی، مجموعه اقدامات این رایزنی در کشور تاجیکستان با رویکردی تلفیقی از دیپلماسی اقتصادی، مدیریت زنجیره تأمین و تقویت زیرساخت‌های ترانزیتی طراحی و اجرا گردید. هدف اصلی این اقدامات، ارتقاء تاب‌آوری اقتصادی کشور، تضمین جریان پایدار کالاهای اساسی، کاهش آسیب‌پذیری در شرایط بحران و توسعه نقش جمهوری اسلامی ایران در شبکه کریدوری منطقه‌ای بوده است.

برآیند اقدامات انجام‌شده نشان می‌دهد که با بهره‌گیری هم‌زمان از ظرفیت‌های حاکمیتی، بخش خصوصی و شبکه‌های لجستیکی منطقه‌ای، زمینه‌های اولیه برای شکل‌دهی به یک الگوی جدید همکاری اقتصادی و ترانزیتی میان ایران و تاجیکستان فراهم شده است. در این چارچوب، هم‌زمان با تثبیت تعاملات بین‌دولتی در سطوح وزارتخانه‌ای، مسیرهای اجرایی همکاری در حوزه‌های کشاورزی، سرمایه‌گذاری، حمل‌ونقل و تجارت به‌صورت عملیاتی فعال گردیده است.

در حوزه ترانزیت، اقدامات صورت‌گرفته منجر به کاهش محسوس زمان توقف ناوگان، آزادسازی بخشی از ظرفیت‌های متوقف‌شده، بهبود نسبی جریان عبور کالا و آغاز اصلاحات در نظام اقامت و تردد رانندگان گردید. همچنین با ورود موضوعات اجرایی به

سازمان توسعه تجارت ایران
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

سطح مذاکرات رسمی، زمینه حرکت از حل مسائل موردی به سمت اصلاحات ساختاری در نظام حمل و نقل منطقه‌ای فراهم شده است.

در بخش تأمین کالا، رویکرد تأمین ترکیبی (داخلی-منطقه‌ای-ترانزیتی) عملیاتی گردیده و پروژه‌های مشخصی در حوزه تأمین مواد اولیه صنعتی، ماشین آلات ضروری (موتور برق) و نهاده‌های دامی تعریف و پیگیری شده است. هم‌زمان، ظرفیت‌های تاجیکستان در حوزه محصولات کشاورزی و نقش آن در اتصال به بازارهای آسیای مرکزی و چین شناسایی و وارد فاز همکاری عملیاتی شده است.

از منظر مالی و تجاری، توسعه سازوکار تهاتر و استفاده از منابع ارزی حاصل از صادرات به‌عنوان ابزار مکمل تأمین کالا در دستور کار قرار گرفته و چارچوب اولیه اجرایی آن در حال شکل‌گیری است. همچنین ایجاد بانک اطلاعاتی فعالان اقتصادی و استقرار نظام رصد روزانه تجارت و حمل و نقل، به‌عنوان زیرساخت تصمیم‌سازی سریع و داده‌محور آغاز شده است.

در سطح راهبردی، تثبیت نقش تاجیکستان در کریدور شرق، توسعه کریدورهای جایگزین شمال و شرق، و حرکت به سمت حمل و نقل ترکیبی، از مهم‌ترین دستاوردهای سیاستی محسوب می‌شود که در صورت تکمیل، می‌تواند مسیر جایگزین مطمئن برای حمل و نقل و ترانزیت کالا محسوب شود.

با وجود پیشرفت‌های حاصل‌شده، برخی چالش‌های ساختاری از جمله ناهماهنگی‌های مرزی، ضعف زیرساخت‌های لجستیکی، نبود سازوکار مشترک پایدار و محدودیت بانک اطلاعاتی یکپارچه همچنان پابرجاست که نیازمند اقدامات تکمیلی و تصمیمات بین‌دولتی در سطح بالاتر می‌باشد.

در مجموع، ارزیابی اقدامات انجام‌شده نشان می‌دهد که مسیر همکاری ایران و تاجیکستان از سطح روابط سنتی به سمت یک الگوی همکاری چندلایه، پروژه‌محور و مبتنی بر زنجیره تأمین در حال گذار است؛ الگویی که در صورت تداوم و تکمیل اصلاحات ساختاری، می‌تواند نقش مؤثری در تقویت امنیت اقتصادی کشور و تثبیت جایگاه ایران در کریدورهای منطقه‌ای ایفا نماید.

محمد علی امیرفخریان

رایزن بازرگانی ج.ا.ایران در تاجیکستان